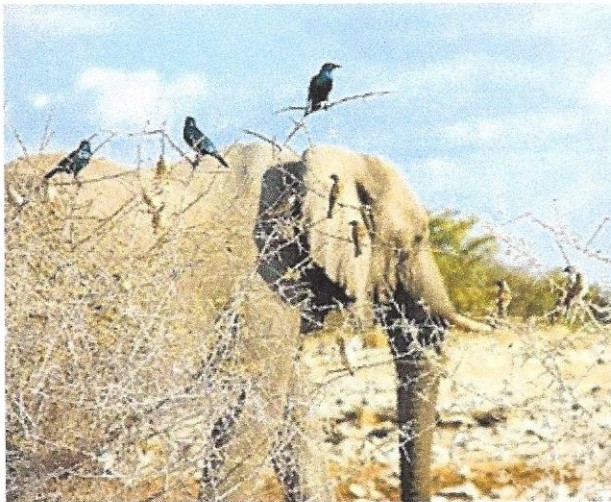
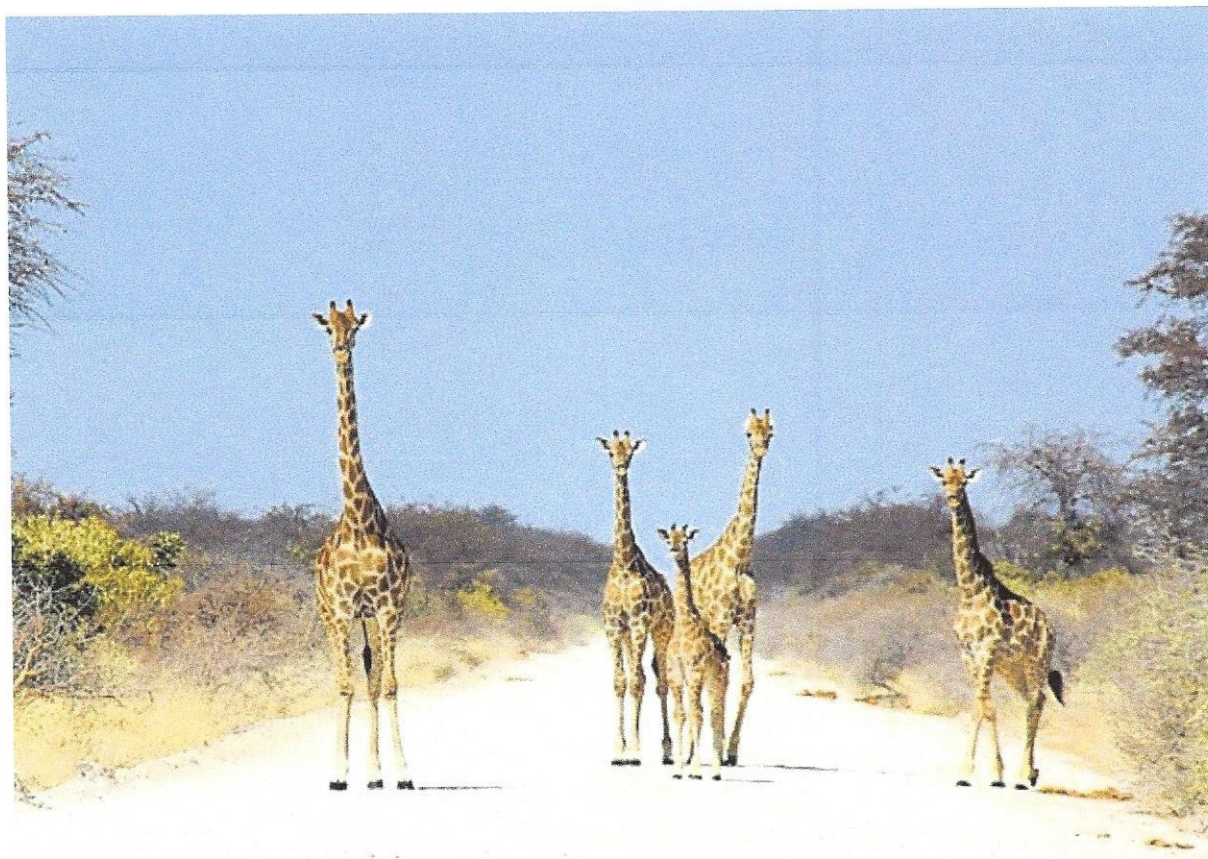

Wildpark zonder toeristen

TEKST ANNEGINA RANDEWIJK BEELD RUUD TAAL / CAPITAL PHOTOS, AFP / TONY KARUMBA, ANNEGINA RANDEWIJK

Veel natuurparken in Afrika zijn voor hun inkomsten volledig afhankelijk van toeristen. Hoe moet het verder nu die er door de coronapandemie niet meer zijn? 'Corona is voor het toerisme niet een pauze, maar een reset.'

Terwijl de zon opgaat, cruist gids Andrew Khosa in zijn jeep over de savanne van wildreservaat Sabi Sands in Zuid-Afrika. Naast hem zit een cameraman, die via YouTube een liveverbinding verzorgt, waarbij 240 mensen zijn aangehaakt. De jeep stuit op een kudde olifanten, waarin wordt gevochten. Khosa verzekert de kijkers dat het spelen is, dat de jonge bullen oefenen voor territoriale gevechten die ze later, als ze groot zijn, zullen moeten voeren. 'Deerhunter' vraagt of olifanten weleens gewond raken tijdens zulke gevechten. Khosa beantwoordt de vraag, terwijl hij recht in de camera kijkt en de olifanten steeds dichterbij komen ... Dan wordt overgeschakeld naar de Maasai Mara in Kenia, waar collega-ranger Isaac Rotich klaarstaat om de intussen 344 kijkers mee te nemen naar een troep leeuwen. 'Jamba, jamba!' klinkt het vrolijk. Khosa en Rotich hebben door de coronapandemie al maandenlang geen toeristen meer fysiek door hun natuurgebieden gегidst. In plaats daarvan verzorgen zij en hun collega's elke dag bij zonsopkomst en zonsondergang – drie uur lang! – een live-uitzending via het YouTube-kanaal WildEarth.

stabiele markt

Het afgelopen jaar hebben in de Afrikaanse toeristenindustrie acht miljoen mensen hun baan verloren, meldt de World Travel and Tourism Council, en er is een gat van 170 miljard dollar. Ook voor wildparken in Afrika is de coronacrisis een enorme financiële klap. De inkomsten zijn grotendeels weggevallen, terwijl de kosten – salarissen, benzine en onderhoud van gereedschap, wegen en auto's – doorlopen. Veel parken zijn voor hun inkomsten volledig afhankelijk van toeristen. Zoals het Krugerpark. Dat park had het geluk aanspraak te kunnen maken op subsidie van de Zuid-Afrikaanse regering, waarmee de lonen van de 2500 werknemers konden worden doorbetaald. Maar lang niet alle natuurparken krijgen regeringssteun.

Toerisme werd tot begin dit jaar gezien als dé sector om Afrikaanse economieën een zetje te geven. 'Het was een stabiele markt en een betrouwbare inkomstenbron', legt econoom van het Afrika-Studiecentrum Leiden Marleen Dekker uit. 'Het was een aanvulling op de landbouw, olie-industrie en mijnbouw.'

In Zuid-Afrika draait de economie op de mijnbouw en landbouw, zegt Werner Myburgh, CEO van de Peace Parks Foundation, een stichting die als doel heeft grote ecosystemen in Afrika te herstellen. 'Maar mijnbouw is natuurlijk niet oneindig, en de

'Er is geen model dat rekening houdt met pandemieën, maar wat meer solidariteit mag wel.'

landbouw is onderhevig aan omgevingsfactoren. Daarentegen is het toerisme een duurzame markt. Kijk je naar de biodiversiteit, dan beschikken we in Afrika over waardevolle schatten. Zorgen we goed voor die schatten, dan blijft dat een markt voor de komende decennia. Want oog in oog staan met bijvoorbeeld een luipaard, een leeuw of een neushoorn, voor veel mensen is dat een levensveranderende ervaring.'

aparte prijzen

Dekker wijst erop dat de problemen in de Afrikaanse economie ('want het is niet alleen een probleem van het toerisme') de schaduwkant van

de globalisering laten zien. 'We hebben een wereldmarktsysteem gecreëerd en nu de internationale markt wegvalt, zijn de consequenties groot. We leven nu in een wereld waarin we de grenzen niet meer zomaar kunnen dichtgooien. Er is geen economisch model te bedenken dat rekening houdt met een pandemie, maar er mag van mij wel meer solidariteit in het systeem komen. Hoe kunnen we dit globaal aanpakken? In Nederland heeft de gemiddelde Nederlander nog wel een buffer en helpt de overheid een handje, maar in Afrika zijn mensen afhankelijk van hun dagopbrengst op de lokale markt. Deze informele sector is enorm hard getroffen door de lockdownmaatregelen van de afgelopen maanden.'

Voor Myburgh is COVID-19 een wake-upcall. 'We moeten ons businessmodel herzien. De wereld is veranderd. Ik verwacht niet dat het toerisme ooit weer zal terugkeren zoals het voor de pandemie was. De coronacrisis is voor de toeristische sector niet een pauze, maar een reset. We zijn aan het onderzoeken hoe we de natuurparken waarmee wij samenwerken, minder afhankelijk kunnen maken van toerisme.'

Dekker ziet kansen het toerisme om te vormen 'zodat het ook voor binnenlandse toeristen interessant wordt. Momenteel zijn de prijzen in de parken veel te hoog, maar misschien is het wel een idee over te stappen op een tweeprijzenstructuur: aparte prijzen voor binnenlandse en buitenlandse toeristen.' Ook wordt gezocht naar manieren om de natuurparken minder afhankelijk te maken van wat Myburgh 'fysiek toerisme' noemt.

Zo heeft een aantal Amsterdamse ondernemers iets bedacht om de betrokkenheid bij natuurgebieden te vergroten. Chiel Liezenberg, medeoprichter van EarthToday: 'Wij ontwikkelen een wereldwijd loyalsysteem waarbij je vierkante meters natuurgebied kunt 'sparen'. Het idee is dat bedrijven hun klanten gaan belonen met een *unit of nature*, een UON. De klant kan vervolgens online kijken waar 'zijn' vierkante meter zich bevindt. >

En hij krijgt via ons systeem updates over het gebied.' Peace Parks en EarthToday hebben pas samen een intentieverklaring ondertekend.

Tanzania

In Nederland stuurde brancheorganisatie voor reisaanbieders ANVR begin november een brandbrief naar minister-president Mark Rutte. 'Waar kun je wél heen en waar moeten we rekening mee houden? Dat is ons vak. Welke risico's zijn er, hoe kunnen die worden ingedamd, hoe kunnen we veilig reizen en veilig op de bestemming verblijven?' Voorzitter Frank Oostdam pleit voor vertrouwen in de reisaanbieders, 'want dit is altijd al hun core-business: mensen veilig laten reizen'. Marjolijn Pronk groeide op in Tanzania en is er al achttien jaar actief als reisaanbieder. 'Ik begrijp er werkelijk niks van dat Nederlanders niet naar Tanzania mogen reizen. Als je van het vliegveld komt, heb je zeeën van ruimte. In een natuurpark verblijf je bijna alleen, in een lodge met misschien tien mensen op een terrein dat drie voetbalvelden groot is. Daarnaast vraag ik me soms ook wel af of we niet een verantwoordelijkheid hebben naar de rest van de wereld. Natuurlijk is het erg wat er gebeurt in Nederland, maar dat is niet te vergelijken met de situatie in Tanzania, waar mensen omko-

men van de honger. Ik wil dat de overheid zich laat adviseren door specialisten die kunnen vertellen hoe het er echt aan toegaat in bepaalde landen in plaats van dat het RIVM beslist dat alle landen buiten Europa onveilig zijn.' Zelf neemt Pronk haar verantwoordelijkheid in elk geval wel. 'Ik probeer de gidsen met wie ik samen-

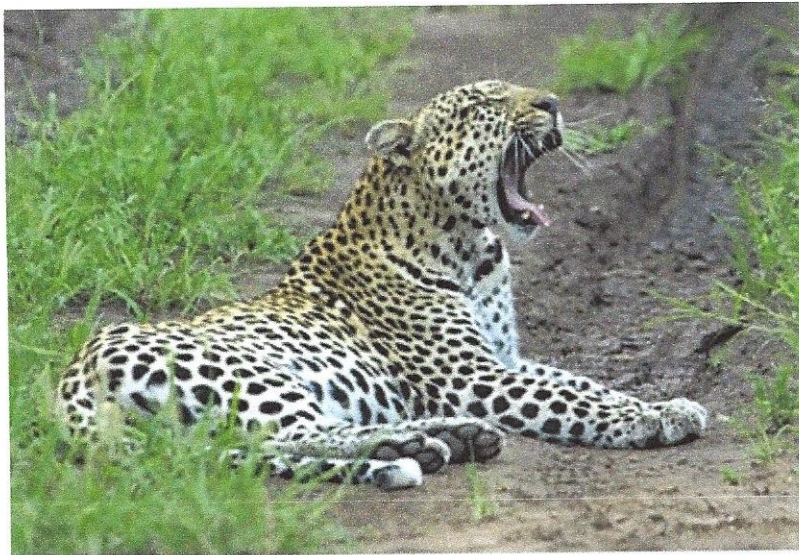
'De lokale bevolking zet vallen, omdat zij niet weet hoe ze anders aan eten moet komen.'

werk, maandelijks te ondersteunen met een klein bedrag, ook al heb ik het zelf ook moeilijk. Maar dan kunnen zij in ieder geval eten kopen. Tanzania is een land waar mensen elkaar helpen. Als je geld hebt gespaard, gaat dat naar je opa, oma, neefjes en nichtjes. Als een gids geen werk heeft, sijpelt dit

door naar een hele groep mensen die hij of zij ondersteunt.'

stroperij

Bij Peace Parks ligt de focus op het moment ook op het ondersteunen van de lokale gemeenschap in en rond de natuurparken. 'Mensen die in de steden werkten, zijn door de crisis teruggegaan naar hun dorp. Daardoor zien we dat er meer mensen leven rondom de parken en dat de nood hoog is.' Samen met de Duitse overheid heeft Peace Parks projecten opgestart om deze mensen aan het werk te houden. Een neveneffect van de coronacrisis is stroperij. Myburgh heeft er dagelijks mee te maken. 'Zebra's en antilopen die dagen verstrikt zitten in een val en uiteindelijk sterven van de uitputting en honger. De stroperijcijfers zijn de afgelopen maanden omhooggeschoten. Er wordt zeventig procent meer wild gestroopt dan vorig jaar. Het is een vreselijke periode voor ons personeel en onze dieren. Het gaat hier niet om illegale jacht en de handel in neushoorns, maar om de lokale bevolking die vallen zet, omdat zij niet weet hoe zij anders aan eten moet komen. Wij proberen er als organisatie alles aan te doen om te zorgen dat de lokale gemeenschappen rondom de parken werkgelegenheid krijgen om zo in de basisbehoeften te voorzien.' ◀

OP SAFARI

Een kijkje nemen op de Afrikaanse savanne? Het wemelt op YouTube van de kanalen die safari's uitzenden of waterplaatsen livestreamen. WildEarth en andBeyond zenden live safari's uit. Elke zonsopgang en zonsondergang kun je op pad met een ervaren gids en hem of haar vragen stellen. Explore Africa livestreamt verschillende waterplassen waar dieren komen drinken.